

ПРОБЛЕМИ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ У ПРАЦЯХ НАУКОВЦІВ (1912-2008 рр.)

*На основі праці "Вопросы инвентаризации в экономической литературе"
здійснено дослідження публікацій у фахових облікових журналах за період 1912-2008 рр.,
присвячених проблематиці інвентаризації, проведено критичний аналіз та
систематизацію статей, виявлено основні тенденції розвитку*

Постановка проблеми. Можливість формування висновків щодо подальшого розвитку одного з елементів методу бухгалтерського обліку, а саме інвентаризації, надає історія її розвитку. Вирішення низки проблем, пов'язаних з проведенням інвентаризації, залежить від знання її історичного аспекту. Це вимагає вивчення проблем і шляхів їх вирішення, запропонованих вченими на різних етапах історичного розвитку інвентаризації.

Одним із провідних фахових видань, відомим в межах усього колишнього СРСР, є журнал "Бухгалтерский учёт", де з 1946 по 2005 рр. опубліковано 63 статті щодо обраної проблематики. У той час, як в українському професійному журналі "Бухгалтерський облік і аудит" можна знайти лише 9 статей, присвячених питанням інвентаризації. Зазначена ситуація свідчить про актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вперше інвентаризацію як метод контролю описав у своїх працях О.О. Бауер ще в 1912-1913 рр. у журналі "Счетоводство и хозяйство". Протягом 1923-1945 рр. в бухгалтерських журналах "Вестник счетоводства" и "Колхозное производство" з проблематики інвентаризації були опубліковані статті К. Васильєва, Г. Ващинського, Є. Вознесенського, Л. Гордонова, Є. Ісакова, Кінласа, Єф. Кірюшкіна, М.І. Смірнова, М. Соломатіна,

Я. Туркотіта та ін. Однак систематизація та узагальнення питань, що були підняті та розв'язані науковцями на різних етапах історичного розвитку, до цього часу не здійснювалися.

Метою дослідження є вивчення інтересу теоретиків і практиків до питань процесу інвентаризації, виявлення тенденції розвитку ідей, дослідження послідовності окремих питань, які отримали визнання або, навпаки, не були сприйняті.

Викладення основного матеріалу дослідження. У 2009 р. на базі Житомирської наукової бухгалтерської школи колективом авторів (В.П. Бондар, Н.І. Петренко, Дм.Л. Кузьмін) видано навчальний посібник "Вопросы инвентаризации в экономической литературе". Праця охоплює підбірку статей журналів "Бухгалтерский учёт", "Вестник И.Г.Б.Э", "Счетоводство", "Счетная мысль", "Финансы СССР" та ін., в яких піднімаються питання теорії та методики проведення інвентаризації.

За часів СРСР ставились, обговорювались і вирішувались багато проблем, пов'язаних з проведенням інвентаризації. В окремі історичні періоди кількість статей є різною. Тенденція розгляду питань на сторінках журналів за декадами вказує на актуальність теми на визначеному проміжку часу (табл. 1).

Таблиця 1. Систематизація публікацій за напрямом "Організація і методика інвентаризації" у періодичних виданнях за роками, 1912-1990рр.*

Назва видання	Кількість публікацій, № журналів	Автор
1912-1919рр.		
Журнал "Счетоводство и хозяйство"	9 №7 1912, №8 1912, №10 1912, №11 1912, №12 1912, №14 1912, №15 1912, №2 1913, №3 1913	Бауэр О.О.
Разом за період:	9	X
1920-1929 рр.		
Журнал "Вестник счетоводства"	2 №5-6 1923, №13-14 1924,	Вознесенский Е., Гордонов Л., Соломатин М
Журнал "Счетная мысль"	4 №2 1925, №3 1925, №3 1925, №5 1925	Смирнов М.И., Кинлас Т., Кирушин Е.
Журнал "Счетоводство"	3 №9 1925, №4 1929, №7 1929	Васильев К, Исакович Е., Туркот Я.
Журнал "Вопросы учета и делопроизводства"	1 №3 1926	Судавский М.К.
Журнал "Спутник конторщика и счетовода"	2 №4 1927, №8 1928	Краснов Л., Гессен Г.
Журнал "Спутник счетовода"	1 №4 1929	Тетерин П.
Разом за період:	13	X
1930-1939рр.		
Журнал "Учет в социалистическом земледелии"	1 №11 1933	Умнов А.
Разом за період:	1	X
1940-1949рр.		
Журнал "Колхозное производство"	1 №12 1942	Ващинский Г.
Журнал "Бухгалтерский учет"	2 №1 1946, №2 1946	Осадчий П., Пажи Г.
Разом за період:	3	X
1950-1959рр.		
Журнал "Бухгалтерский учет"	9 №5 1950, №3 1951, №1 1952, №10 1952, №2 1953, №8 1956, №3 1957, №1 1959, №10 1959	Исаков В., Иванов Н., Блинчевский Я., Немчинов П., Подгаевский А., Яковлев А., Ермолаев В., Хачатуров Г., Федак З.
Журнал "Учет и финансы в колхозах и совхозах"	1 №9 1958(2)	Перков М.Ф
Разом за період:	10	X
1960-1969рр.		
Журнал "Бухгалтерский учет"	9 №1 1961, №8 1962, №9 1963, №1 1963, №1 1968, №8 1968, №10 1968, №1 1969, №5 1969	Шаталов П., Бородкин А., Климова З., Шахновский Б., Зуев М., Вайнфельд А., Волосников А., Калулов В., Никонова К., Усач Б.
Журнал "Учет и финансы в колхозах и совхозах"	8 №11 1960, №10 1962(2), №11 1964(2), №2 1965, №11 1965, №12 1966, №6 1967	Клинкин Г.В., Куштынов Ф.П., Чепраков Ф.А., Елисеев П.И., Синельников И.И., Стрижев А.Н., Джавадов И.Г., Чугук И.П., Топалов Д.И., Реймер Д.Д., Чернышев Н.А.
Журнал "Финансы СССР"	3 №10 1963, №3 1968(2)	Перфильев В., Кузнецов А., Садыков С.
Разом за період:	20	X
1970-1979рр.		
Журнал "Бухгалтерский учет"	8 №1 1970, №7 1972, №3 1974, №1 1975, №2 1976, №11 1976, №4 1977, №1 1978	Бирюков Г., Фархутдинов Н., Качор И.М., Елизарова Л.И., Стуков С.А., Григорьев С.И., Матвиенко В.Г. Вахания Н.В. Жечицкий В.В.
Журнал "Учет и финансы в колхозах и совхозах"	4 №7 1974, №2 1975, №9 1977, №6 1979	Мышко А.Г., Попович Л.А., Бутынец Ф.Ф., Егоров В.С.
Разом за період:	12	X
1980-1989рр.		
Журнал "Бухгалтерский учет"	16 №8 1980, №8 1980, №10 1981, №11 1981, №12 1981, №5 1982, №9 1982, №2 1983, №2 1983, №4 1983, №10 1983, №4 1984, №2 1986, №11 1986, №7 1987, №8 1988	Шурупов И.И., Журко В.Ф., Маматханов Д., Дунина Т.А., Мизиковский Е.А., Сухотина М.Б., Найдин Н.П., Астахов В.П., Новиков В.К., Люлюкова Л.А., Ракова Н.А., Муфазаллов Р.Ш., Барышников Е.И., Новиков В.К., Галеева Р.Ж., Ботвиенко А.И., Виноградный В.Н., Шарипов Б.Р., Толятене И.К., Янкайтене А.Ю., Кундротас В.Ю., Малькова Т.И.
Журнал "Планирование и учет в сельскохозяйственных предприятиях"	2 №10 1980, №7 1983	Квашук Г.Д., Ильин В.К. Бутынец Ф.Ф., Цал-Цалко Ю.С.
Разом за період:	18	X

*Систематизовано на основі даних [1]

Дані таблиці свідчать, що перші наукові публікації з питань інвентаризації були опубліковані на сторінках журналу "Счетоводство и хозяйство" вченим-істориком Отто Бауером у 1912 р. Впродовж 20-х рр. питання інвентаризації набуло все більшої популярності. Зростає кількість вчених, які досліджували дану проблематику, розширилось коло журналів, у яких можна знайти інформацію з питань проведення інвентаризації, серед них слід відмітити "Вестник счетоводства", "Счетная мысль", "Счетоводство", "Вопросы учета и делопроизводства", "Спутник конторщика и счетовода"

тощо. У статтях ґрунтовно розглядалися такі питання, як сутність інвентаризації, об'єкти інвентаризації і навіть особливості їх документального оформлення.

Загалом у вивченні даного питання спостерігається стрибкоподібна тенденція. Зокрема, на початку ХХ ст. (20 рр.) проблематика досить широко розкривається в науково-практичних виданнях, тоді як у 30-40 рр. ХХ ст. інтерес до даної теми спадає. Дана ситуація, може бути обумовлена історичними подіями, які на той час відбувалися у світі: Друга Світова війна, яка значно підірвала розвиток науки у всьому світі.

Впродовж 50-60 рр. XX ст. кількість статей зростає. На сторінках журналу "Бухгалтерский учет" опубліковано статті А. Бородкіна, А. Вайнфельда, А. Волоснікова, І.Г. Джавадова, П.І. Єлісеєва, В. Ісакова, В. Калупова, З. Клімової, Г.В. Клінкіна, А. Кузнецова, Ф.П. Куштінова, П.П. Німчинова, В. Перфільєва, Д.Д. Реймера, І.І. Синельнікова, А.Н. Стрижева, Д.І. Топалова, С. Садикова, Н.А. Чернишова, І.П. Чугука, П. Шаталова, Б. Шахновського, М. Зуєва, К. Ніконова, Б. Усаца, Ф.А. Чепракова. Поряд з цим, З. Федак розглядає особливості проведення інвентаризації в Польщі. Слід відмітити, що в ці роки значна кількість публікацій носить більш практичний характер. Зокрема вчені переважно описували методику проведення інвентаризації окремих об'єктів, правильне оформлення результатів інвентаризації та способи їх списання. Також слід зазначити, що ряд авторів вже в 50-60-ті рр. розглядають механізовану обробку даних інвентаризації.

Починаючи з 70-х рр. XX ст. спостерігається

Таблиця 2. Систематизація публікацій за напрямом "Організація і методика інвентаризації" у періодичних виданнях за роками, 1991-2008рр.*

Назва видання	Кількість публікацій, № журналі	Автор
1990-1999рр.		
Журнал "Бухгалтерский учет"	6 №12 1990, №10 1995, №11 1995, №9 1998, №1 1999, №1 1999	Покотиленко А.А., Нестеренко І.І., Шпиг А.А., Луговой В.А., Пизенгольц М.З., Соколов Я.В., Пятав М.Л., Новодворский В.Д., Клинов Н.Н., Назаров Д.В.
Журнал "Финансы"	1 №7 1999	Выскребенцев И.К
Газета "Все про бухгалтерський облік"	8 №108 1998, №118 1998, №101 1998, №118 1998, №79 1999, №80 1999, №79 1999, №120 (3) 1999	Корнюхін С., Степовий О., Лобза І., Ахтирська В., Башинська В.
Журнал "Баланс"	16 №36 1997, №39 1997, №45 1997, №39(2) 1997, №45 1997, №21 1998, №5 1998, №21 1998, №48 1998, №22 1998, №16 1998, №6 1998, №47(2) 1998, №43 1999, №11 1999	Плешонкова Л., Калюга О., Верхогляд В., Гладка С., Донець Т., Коноваленко В., Абрамцова Т.
Журнал "Бухгалтерія"	11 №51(2) 1998, №43 1999, №5 1999, №17 1999, №23 1999, №11 1999, №43(2) 1999, №45 1999, №46 1999, №19 1999	Грабова Н., Деменок Е., Сахацкая З., Самарченко Е.
Журнал "Бухгалтерський облік та аудит"	3 №10 1994, №4 1998, №11 1998	Чистик О., Мурашко В.
Разом за період:	49	Х
2000-2008 рр.		
Журнал "Бухгалтерский учет"	9 №22 2001, №23 2001, №24 2001, №23(3) 2002, №21 2003, №4 2005, №4 2007	Парушина Н.В., Малявкина Л.И., Басалаева М.А., Соколов Я.В., Быков В.А., Гущина И.Э.
Газета "Все про бухгалтерський облік"	58 №108 2000, №120 2001, №114 2002(4), №82 2002, №7 2003(2), №111 2003, №112 2004(10), №79 2004(4), №107 2005(12), №105 2005, №91 2005, №114 2005, №103 2006, №109 2006(11), №111 2006, №114 2006, №116 2006, №116 2007(4)	Губачова О., Ночовна Ю., Белоусов А., Назаренко І., Коміренко В., Голцій Р., Рижикова О., Нагорний В., Воробієнко А., Тройцька Г., Гордєєва В., Харитоновна Н., Ковальов Д., Солтан А., Піднебесна Т., Мізюк В., Строїч С., Хілінський Ю., Лісна І., Алпатова Н., Прощина Т., Перверзеєва О., Пісочний С., Хоменко Ю., Василевич О., Єрмакова Н.
Журнал "Баланс"	42 №40 2000, №2 2000, №34 2001, №47 2001, №11 2001, №47 2002, №23 2002, №47 2002(2), №12 2002, №15 2003, №9 2004, №51 2004, №46 2004, №33 2004, №38 2004, №22 2004(4), №16 2004, №24 2004, №46 2005, №41 2005, №35 2005(2), №18 2005, №38 2005, №21 2005(2), №70 2007(3), №44 2007, №76 2007, №19 2007, №50 2007, №81 2008(14), №70 2008	Плешонкова Л., Харитоновна А., Калюга О., Синенко Т., Верхогляд В., Гладка С., Олексенко Т., Куценко О., Качковська О., Донець Т., Коноваленко В., Золотухін О., Лисиця Т., Абрамова Т.
Журнал "Бухгалтерія"	34 №12 2001, №49 2001, №46 2001, №37 2001, №12 2001, №43 2002, №46 2003, №38 2004(13), №32 2004, №16 2004, №39 2005, №43 2005, №45 2005, №50 2005(3), №16 2006, №17 2006(2), №37 2007, №47 2007, №48 2007, №20 2008	Копейка Л., Назарбаєва Р., Рибаківа В., Сахацкая З., Самарченко О., Горцар В., Губіна І., Кушина О., Голошевич І., Солодченко І., Куц Р., Назарбаєва Р., Корнюк О., Золотухін О., Клименко Г., Шеремет О.
Журнал "Бухгалтерський облік та аудит"	6 №11 2003(2), №11 2004, №1 2005, №8 2007, №6 2008	Пантелійчук Л., Хрустальова Н., Жданова Л., Буданова Т., Пархоменко В., Чудовець В., Коблянська Г.
Разом за період:	149	Х

*Систематизовано на основі даних [1]

У XXI ст., коли на великих підприємствах створені відділи внутрішнього контролю, а в країні стрімко розвивається аудит, інвентаризація не відійшла на останні позиції, навпаки, вона продовжує активно розвиватись. Процес інвентаризації є обов'язковим перед складанням звітності. Також інвентаризація може проводитись у ході ревізії та аудиту, може виступати одним із видів аудиторських послуг. Взагалі проблема інвентаризації в

підвищення інтересу щодо даної тематики дослідження. Інвентаризацію вважають найважливішим способом контролю за збереженням соціалістичної власності. Вчені пропонують методи удосконалення процесу інвентаризації, використання електронно-обчислювальної техніки в даному процесі, а також наголошують на контролі за проведенням інвентаризаційної роботи.

В період з 1991 р. спостерігається позитивна тенденція щодо розгляду проблем інвентаризації у періодичних та наукових журналах (див. табл. 2). Дане питання досить широко висвітлюється в фахових періодичних виданнях, що друкуються в незалежній Україні, серед них хочемо відмітити "Все про бухгалтерський облік", "Баланс", "Бухгалтерія". На сторінках журналів систематично друкуються статті, присвячені проблемам інвентаризації, розглядаються зміни у нормативних документах, що регулюють проведення процесу інвентаризації, окремі номери повністю присвячені даному питанню.

аудиті є досить актуальною, і набула широкого дослідження вченими на сучасному етапі.

Розглянувши ряд економічних періодичних видань та здійснивши систематизацію статей за роками в період з 1912 р. по 2008 р., можна визначити інтерес авторів до питань процесу інвентаризації (табл 3).

¹ Кількість статей, опублікованих у даному номері.

Таблиця 3. Тенденція висвітлення питання інвентаризації в економічних періодичних виданнях за 1912-2008рр.*

№ з/п	Період	Кількість публікацій
1	1912-1919 рр.	9
2	1920-1929 рр.	13
3	1930-1939 рр.	1
4	1940-1949 рр.	3
5	1950-1959 рр.	10
6	1960-1969 рр.	20
7	1970-1979 рр.	12
8	1980-1989 рр.	18
9	1990-1999 рр.	49
10	2000-2008 рр.	157
Разом за період:		292

*Власна розробка

Вище наведена таблиця свідчить, що у вивченні даного питання спостерігається стрибкоподібна тенденція, інтерес теоретиків і практиків то різко зростає, то спадає. Питання майже не розглядається у період 1930-1949 рр. Одну з можливих причин даної ситуації пов'язуємо з історичними подіями, які у той час відбувались у світі: Світова економічна криза 1929-

1933 рр., Друга світова війна 1939-1945 рр., такі події накладають відбиток на усі сфери людського життя, у т.ч. й на наукову діяльність. Підвищення інтересу до даного питання спостерігається у 60-ті рр. І після 70-х рр. кількість статей, присвячених питанням інвентаризації поступово зростає (рис. 1).

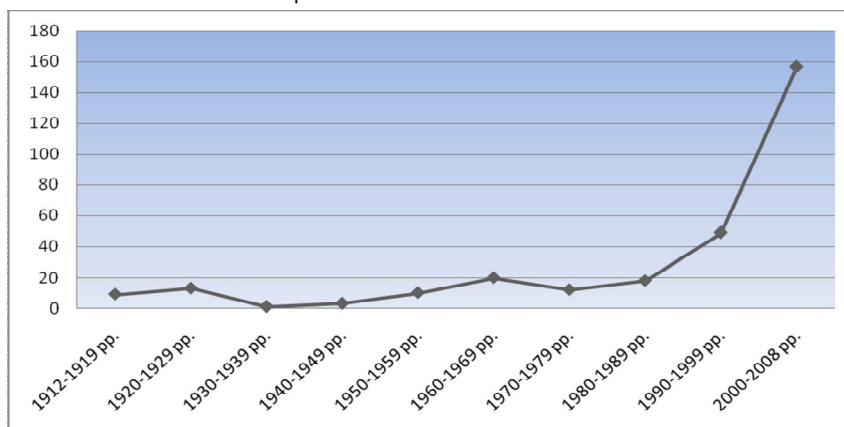

Рис. 1. Тенденція висвітлення питань інвентаризації у періодичних виданнях

Результати дослідження статей в зазначених надзвичайно різноманітну залежно від періоду публікації журналах за різний період свідчать, що тематика праць є та від особливостей журналу (табл. 4).

Таблиця 4. Систематизація публікацій за напрямом "Організація і методика інвентаризації" у періодичних виданнях за змістом, 1912-2008рр.*

Критерій систематизації – об'єкт дослідження	Назва періодичного видання	Кількість публікацій Номери публікацій	Автор
1	2	3	4
Сутність та зміст інвентаризації (загальні положення) 16	"Счетная мысль"	№3 1925	Кинлас Т.
	"Счетоводство"	№4 1929	Исакович Е.
	"Бухгалтерский учет"	№10 1952, №7 1972, №4 1977, №8 1980, № 10 1981, №11 1986, № 8 1988, №12 1990, №4 2005	Немчинов П., Фархутдинов Н., Вахания Н.В., Журко В.Ф., Малькова Т.И., Маматханов Д., Толятене И.К., Янкайтене А.Ю., Покотиленко А.А., Нестеренко И.И., Шпиг А.А., Соколов Я.В., Пятав М.Л.
	"Учет и финансы в колхозах и совхозах"	№10 1962, №11 1965, №9 1977, №6 1979	Елисеев П.И., Чугук И.П., Топалов Д.И., Егоров В.С.
	"Планирование и учет в сельско-хозяйственных предприятиях"	№10 1980	Квашук Г.Д., Ильин В.К.
Завдання інвентаризації 1	"Спутник конторщика и счетовода"	№4 1927	Краснов Л.
Інвентаризаційні комісії 4	"Счетоводство"	№7 1929	Туркот Я.
	"Бухгалтерский учет"	№10 1959, №7 1972, №2 1983	Федак З., Ракова Н.А., Фархутдинов Н.
Об'єкти інвентаризації: 36	Бухгалтерский учет"	34 №1 1959, №10 1983, №11 1995, №22 2001, №23 2001, № 24 2001, №23 2002(3), №1 1959, №11 1981, №10 1983, №2 1986, №11 1995, №1 1999, №22 2001, №23 2001, № 24 2001, №23 2002, №10 1983, №10 1995, №22 2001, №1 1961, № 8 1962, №10 1968, №23 2001, №24 2001, №23 2002, №3 1974, №10 1983, №23 2001, №24 2001, №23 2002, №4 2007	Хачатуров Г., Галеєва Р.Ж., Луговой В.А., Парушина Н.В., Малявкина Л.И., Дунина Т.А., Мизиковский Е.А., Сухотина М.Б., Шарипов Б.Р., Соколов Я.В., Пятав М.Л., Шаталов П., Бородин А., Волосников А., Качор И.М., Гущина И.Э.

1	2	3	4
	"Практический бухгалтерский учет"	№1 2001	1
	"Аудиторские ведомости"	№1 2003	1
Організація процесу інвентаризації 20	"Колхозное производство"	№12 1942	1
	"Бухгалтерский учет"	№10 1959, №7 1972, №2 1976, №11 1981, №5 1982, №2 1983, №4 1983, №12 1990, №1 1999, №22 2001	10
	"Учет и финансы в колхозах и совхозах"	№9 1958, №11 1960, №10 1962, №11 1964, №2 1965, №12 1966	6
	"Финансы СССР"	№10 1963, №3 1963, №3 1968	3
Методика проведення процесу інвентаризації 24	"Счетная мысль"	№5 1925, №4 1983	2
	"Колхозное производство"	№12 1942	1
	"Бухгалтерский учет"	№1 1959, №10 1959, №7 1972, №1 1975, №2 1976, №11 1981, №5 1982, №2 1983, №4 1984, №12 1990, №22 2001, № 21 2003	12
	"Учет и финансы в колхозах и совхозах"	№9 1958, №11 1960, №10 1962, №11 1964, №2 1965, №12 1966	6
	"Финансы СССР"	№10 1963, №3 1968, №3 1968	3
Документу-вання процесу інвентаризації 5	"Счетная мысль"	№5 1925	1
	"Спутник счетовода"	№4 1929	1
	"Бухгалтерский учет"	№11 1969, №7 1972, №9 1982	3
Оформлення результатів інвентаризації 11	"Колхозное производство"	№12 1942	1
	"Бухгалтерский учет"	№8 1950, №3 1957, №10 1959, №1 1978, №11 1981, №2 1983, №12 1990, №22 2001	8
	"Учет и финансы в колхозах и совхозах"	№11 1964, №2 1965	2
Механізація, комп'ютери-зація процесу інвентаризації 7	"Бухгалтерский учет"	№5 1950, №1 1969, №5 1969, №7 1972, №11 1976, №8 1980, № 12 1981	7

*Власна розробка

Здійснивши аналіз статей, які друкувалися на делопроизводства, "Спутник конторщика и счетовода", сторінках журналів "Вестник счетоводства", "Счетная мысль", "Счетоводство", "Вопросы учета и инвентаризації, які є найбільш актуальними.

Таблиця 5. Проблемні питання інвентаризації, які висвітлювалися у періодичних ви даних (1912-2008 рр.)

№	Питання, які розглядалися авторами	Кількість авторів	Питома вага в загальній структурі (%)
1	Сутність та зміст інвентаризації (загальні положення)	16	13,0
2	Інвентаризаційні комісії	4	3,3
3	Об'єкти інвентаризації	36	29,3
4	Організація процесу інвентаризації	20	16,2
5	Методика інвентаризації	24	19,5
6	Документування процесу інвентаризації	5	4,1
7	Оформлення результатів інвентаризації	11	8,9
8	Механізація, комп'ютери-зація процесу інвентаризації	7	5,7
Разом:		123	100

*Власна розробка

В результаті проведеного дослідження видно, що найбільш актуальними питаннями протягом досліджуваного періоду слід вважати наступні: об'єкти інвентаризації, методика проведення інвентаризації, організація процесу інвентаризації. Проблеми правильної організації та ефективної методики проведення інвентаризаційного процесу окремо присвячено 20 та 24 статті відповідно. Найглибше методика інвентаризації висвітлено на сторінках

журналу "Бухгалтерский учет". Зокрема, в журналі опубліковано статті Г. Хачатурова, З. Федака, Л.І. Єлізарова, С.І. Григор'єва, Е.А. Мизиковського, М.Б. Сухотіна, В.К. Новікова, Р.Ш. Муфазулова, А.І. Ботвієнко, В.Н. Виноградного, А.А. Покотиленко, І.І. Нестеренко, А.А. Шпіга, Н.В. Парушиної, М.А. Басалаєвої. Крім того, слід відмітити, що дане питання стрімко почало висвітлюватися у періодичних виданнях в 60-70-ті рр. Така ситуація

обумовлена тим, що інвентаризація вважалась найважливішим способом контролю. Саме інвентаризація як метод господарського контролю могла попередити випадки безгосподарності, розкрадання та нерационального використання соціалістичної власності.

Не менш важливими є питання, присвячені сутності зазначеного процесу. Дана проблема розглядається у 16 із 149 досліджених нами статтях. На сторінках журналів "Счетная мысль", "Счетоводство", "Бухгалтерский учет", "Учет и финансы в колхозах и совхозах", "Планирование и учет в сельскохозяйственных предприятиях" автори доносять до читачів, що ж таке інвентаризація, в чому полягає основна її сутність та зміст.

Протягом досліджуваного періоду значну увагу автори приділяють такому питанню, як суб'єкти проведення інвентаризації, а також об'єкти, які підлягають перевірці в ході її проведення інвентаризації.

Розглядаючи питання проведення інвентаризації окремих об'єктів, автори виділяють низку особливостей її проведення. Значна кількість публікацій присвячена питанням правильної та ефективної організації інвентаризації товарно-матеріальних цінностей. Окремі дослідники пропонують методику удосконалення даного процесу.

Крім того, виявлена значна кількість статей, присвячених безпосередньо методиці проведення інвентаризації грошових коштів. Зокрема, Н.В. Парушина на сторінках журналу "Бухгалтерский учет" детально

розкриває особливості проведення інвентаризації грошових коштів у касі, а також на розрахункових та інших рахунках в банках. Поряд з цим, Г. Хачатуров у своїй статті надає рекомендації щодо покращення інвентаризації грошових коштів.

Питання правильного оформлення результатів інвентаризації, відображення їх в обліку висвітлюють на сторінках журналів "Колхозное производство", "Бухгалтерский учет", "Учет и финансы в колхозах и совхозах", "Бухгалтерский учет" такі автори, як Г. Ващинський, А. Яковлев, В. Єрмолаєв, І.І. Синельников, А.Н. Стрижев, І.Г. Джавадов, В.В. Жечицький, Т.А. Дуніна, Е.А. Мізіковський, М.Б. Сухотіна, Р.Ш. Муфазлов.

Публікації, присвячені механізації та комп'ютеризації інвентаризації можна виявити ще в 50-х рр. З цього періоду вчені-практики досліджують можливі шляхи механізації зазначеного процесу, обробки даних, отриманих в ході інвентаризації на електровимірвальних машинах.

Дослідження дало змогу виявити, що певна група авторів більше звертає увагу на проведення інвентаризації в конкретній галузі. На сторінках проаналізованої нами періодичної літератури зустрічаються статті, присвячені питанням проведення інвентаризації в таких галузях, як сільське господарство, нафтовидобувна промисловість, машинобудівна промисловість, легка промисловість, будівництво, торгівля. Структура висвітлення питань інвентаризації в конкретній галузі представлена на рис 2.

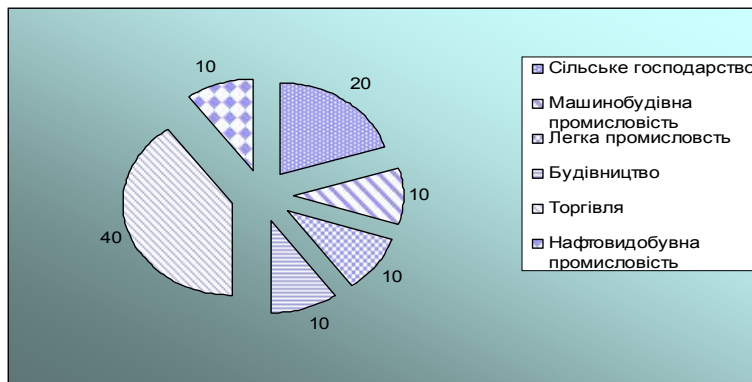

Рис. 2. Структура статей, присвячених інвентаризації у конкретній галузі

Виснавлений рисунок підтверджує, що 40 % статей присвячені саме інвентаризації у торгівлі. Це обумовлено тим, що в даній галузі найчастіше трапляються випадки виникнення недостач. Питанням проведення інвентаризації у торгівлі присвятили увагу наступні автори: Е.І. Барішников, В.К. Новиков, А.І. Ботвієнко, В.Н. Виноградний, Т. Синенко, Я.В. Соколов, М.Л. Пятов.

Крім того, на сторінках журналів висвітлено особливості проведення інвентаризації у сільському господарстві. Даному питанню присвячено 20 % статей (рис. 2). Поряд з цим, однакові частки серед загальної сукупності публікацій, присвячених питанням інвентаризації у конкретній галузі, становлять статті, у яких автори розглядають інвентаризацію у машинобудівній, легкій, нафтовидобувній промисловостях та у будівництві (по 10 %).

Висновки та перспективи подальших досліджень. В ході дослідження здійснено систематизацію публікацій за напрямом "Організація і методика інвентаризації" у періодичних виданнях за період 1912-2008 рр., що підтверджує наявність стрибкоподібної тенденції у вивченні даного питання. Так, зокрема практично відсутні публікації протягом 30-40-х рр. ХХ ст., що обумовлено історичними подіями, які на той час панували в світі.

Актуальності набирає вивчення даного питання з 70-х рр. Основне гасло, яке панувало в Радянському Союзі "Соціалізм – это учет". Збереження та примноження соціалістичної власності держави – основне завдання працюючих, а інвентаризація виступає основним методом, який забезпечує збереження майна.

Сьогодні спостерігається тенденція до зростання кількості публікацій, особливо в періодичній практичній літературі. Це обумовлено, тим, що проведення

інвентаризації є обов'язковим перед складанням річної фінансової звітності.

Досліджено структуру питань, опублікованих у провідних фахових виданнях протягом 1912-2008 рр. Зокрема широкого висвітлення набули питання: сутність інвентаризації, організація та методика її проведення, об'єкти інвентаризації, оформлення результатів. Поряд з цим можна виділити ряд питань, які потребують подальших досліджень – інвентаризаційні комісії, документування процесу інвентаризації, механізація, комп'ютерна обробка результатів інвентаризації.

Список використаної літератури:

1. Бондарь В.П. Вопросы инвентаризации в экономической литературе – Учебное пособие / В.П. Бондарь, Н.И. Петренко, Дм.Л. Кузьмин. – Житомир: ЖГТУ, 2009. – 868 с.

КУЗЬМИН Дмитро Леонідович – аспірант кафедри бухгалтерського обліку і контролю Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

- бухгалтерський облік і право;
- організація матеріальної відповідальності

ЛЕВИЦЬКА Ірина Вікторівна – магістр кафедри бухгалтерського обліку і контролю Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

- бухгалтерський облік;
- організація матеріальної відповідальності

